

Miroslav ĐUROVIĆ

CRNOGORSKA POEZIJA OPET PREĆUTANA*

U januarskom broju za ovu godinu beogradski časopis *Delo* latio se zamašnog poduhvata da antologijski predstavi poetsko stvaralaštvo jugoslovenskih naroda u periodu od 1945. do 1975. godine. Ovaj odgovorni posao povjeren je Aleksandru Petrovu koji je istovremeno i pisac predgovora. Petrovljev izbor sadrži 199 pjesama šezdesetdevetorice jugoslovenskih pjesnika, pripadnika svih generacija i svih jugoslovenskih naroda od Aleksandra Vuča (1897), Dušana Matića (1898) i Desanke Maksimović (1898) do Stevana Tontića (1948), Iva Svetine (1948) i Milana Jesiha (1950).

Nijedan ljudski posao, pa shodno tome, ni izbor poezije, kao krajnje subjektivne tvorevine nije lišen subjektivnosti. Takođe, niko, pa ni Petrov, nije pretplaćen na bezgrešnost. Međutim, ovdje nije riječ o stvaralačkoj subjektivnosti ni o mogućim greškama i zabudama koje podrazumijeva složeni antologičarski čin. U slučaju Petrovljevog izbora, riječ je o totalnom kritičarskom sljepilu i svjesnoj ignoranciji savremene crnogorske poezije.

U svojem predgovoru „Poezija jugoslovenskih naroda 1945–1975“ koji sadrži mnoge ranjive i diskutabilne ocjene, sastavljač kaže da je ovo „prikaz poezije jugoslovenskih naroda“, da on polazi od „merila vrednosti“ i da se opredjeljuje za „različite vidove modernog pesništva“ i za „stvarne novine i prave vrednosti“. U Predgovoru od 64 stranice, 56 redaka posvećeno je crnogorskoj poeziji i 69 redaka pjesnicima „koji su poreklom iz Crne Gore“. A kako sa savremenom crnogorskom poezijom i sa stvaralaštvom pjesnika „iz Crne Gore“ operiše (manipuliše) A. Petrov svjedoči pomenuti Predgovor, u kojem se, između ostalog, kaže i ovo: „Crnogorsku poeziju stvaraju pesnici koji žive i književno deluju u SR Crnoj Gori, ali i pesnici koji žive i deluju u drugim jugoslovenskim centrima i u okviru drugih jugoslovenskih književnosti (podvukao M. Đ.). Pojedini pesnici, poreklom iz Crne Gore, iskazuju se kao pripadnici onih književnosti u okviru kojih stvaraju.

Savremenu crnogorsku poeziju odlikuje zaokupljenost nacionalnom istorijom i temama iz poslednjeg rata i socijalističke revolucije, kao i specifičnost jezičkog izraza, koji pored dijalekatskog obeležja nosi tragove patrijarhalne kulture i narodnog stvaralaštva“. Od savremenih crnogorskih pjesnika

* Ovaj tekst objavljen je u *Pobjedi* (god. 31, br. 3434, str. 11) 1975. godine. Priredio ga je i strukturi časopisa prilagodio Nikola Popović.

koji su zaokupljeni „nacionalnom istorijom“ i čiji je, prema Petrovu, grijeh zaokupljenost „tema iz poslednjeg rata i socijalističke revolucije“, a čiji je najveći propust što su u svojoj tradiciji imali „prisustvo Njegoševog dela“, vizu za vječnost dobio je samo Radovan Zogović pjesmom *Instrukcija maslini*. U Predgovoru, sastavljač se smilovao još samo pominjući Blaža Šćepanovića, pjesnika kojem je podvalio ističući da se njegova autentičnost najviše „ispoljava u lirskim minijaturama prve knjige ‘Lobanja u travi’“, ali kojem nije ukazao povjerenje u svojem izboru. Međutim, izostavljajući Rista Ratkovića, Mirka Banjevića, Aleksandra Ivanovića kao i pjesme: *Lobanja* Janka Đonovića, *Sleđena tišina* Visitora Dušana Kostića, *Spavač* Radonje Vešovića, *Puška* Blaža Šćepanovića, *Brđanska zemlja* Jevrema Brkovića i *Ozrinići* Gojka Janjuševića sastavljač nam stavlja do znanja da ne smijemo ni pomisliti na prisustvo savremenih crnogorskih pjesnika! Da bi se odužio savremenoj crnogorskoj poeziji, u stvari da bi je ignorisao, Petrov pod firmom crnogorske poezije okuplja „stvaralaštvo pesnika koji su *poreklom iz Crne Gore*, ali koji stvaraju u okvirima drugih književnosti“ (podvukao M. Đ.).

Prihvatajući uvjerenje da „tumačenje poezije treba zasnivati na istraživanju jezika“, aludirajući da je crnogorski dijalekat „govor jedne oblasti“ i okrivljujući crnogorske pjesnike što su za pretka imali Njegoša kojeg nijesu mogli da nadmaše, sastavljač je savremenu crnogorsku poeziju nonšalantno otpisao.

Inače, mnogi pjesnici i nepjesnici nijesu krivi što su se našli u Petrovljevom izboru. Međutim, ukoliko su loše zastupljene pjesme slika samog sastavljača, utoliko odsustvo Gustava Krkleca, Dobrice Cesarića, Mateja Bora, Dragutina Tadijanovića i drugih pjesnika iz izbora „Poezija jugoslovenskih naroda 1945–1975.“ nije samo potvrda njegove uskogrudnosti, već i odsustvo svih umjetničkih kriterija. S tim u vezi, vrlo je simptomatično da u ponuđenom izboru nijesu našli svoje mjesto istaknuti pjesnici jugoslovenskih narodnosti samo zbog toga što sastavljač, recimo, nije znao albanski ili mađarski jezik i nije se „osećao sposobnim“ da sudi o toj poeziji, kao što se nije osjećao sposobnim da presudi savremenoj crnogorskoj poeziji, koja nije ni poezija jednog dijalekta ni poezija jedne oblasti (podvukao M. Đ.) već moderna transpozicija sna i jave naše stvarnosti, ispisana na čistom srpskohrvatskom jeziku. Uzalud se Aleksandar Petrov pita na kraju predgovora: „Jer šta je poezija ako nije i zajedništvo?“, kad njegovo pitanje ostaje verbalni uzdah bez odgovora, isto kao što ni ponuđeni izbor ne služi plemenitim ciljevima poezije i zajedništva.